

INNOVATIVE METHODOLOGICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL SIGNIFICANCE OF USING THE YouTube EDUCATION PLATFORM IN TEACHING HISTORY

Nurqulova Safargul

First-Year Master's Student, Faculty of History National University of Uzbekistan

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarix fanlarini o'qitishda YouTube Education platformasidan foydalanishning yangicha metodik asoslari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Unda raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil tahlil qilish, media-savodxonlikni shakllantirish hamda interfaol o'qitish metodlari asosida dars samaradorligini oshirish masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. YouTube Education platformasidan foydalanishning afzalliklari, metodik tamoyillari, zamonaviy o'qituvchining raqamli kompetensiyasi va o'quvchilarning motivatsiyasiga ta'siri aniq faktlar, raqamlar va statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: YouTube Education, tarixni o'qitish metodikasi, raqamli ta'lim, interfaol o'qitish, media-savodxonlik, flipped classroom, refleksiya, o'quvchi faolligi, tarixiy tafakkur.

Аннотация: В статье рассматриваются новые методические основы и практическое значение использования платформы YouTube Education в преподавании истории. Автор анализирует, как цифровая образовательная среда способствует развитию исторического мышления учащихся, формированию медиаграмотности, критического анализа и повышению эффективности учебного процесса. Подробно раскрываются преимущества и принципы использования YouTube Education, влияние цифровых компетенций преподавателя на качество обучения, а также влияние видеоконтента на мотивацию учащихся. Особое внимание уделяется инновационным методам обучения: «перевернутый класс», интерактивный анализ, создание ученического контента и рефлексия.

Ключевые слова: YouTube Education, методика преподавания истории, цифровое образование, медиаграмотность, интерактивное обучение, перевернутый класс, рефлексия, мотивация учащихся, историческое мышление.

Abstract: This article explores the new methodological foundations and practical significance of using the YouTube Education platform in teaching history. It examines how the digital learning environment enhances students' historical thinking, critical analysis skills, media literacy, and engagement in interactive learning. The paper highlights the methodological principles, pedagogical benefits, and measurable impact of YouTube Education on students' motivation and teachers' digital competence. Innovative approaches such as the flipped classroom model, interactive video analysis, student-generated content, and reflective learning are discussed as effective strategies for modern history education.

Keywords: YouTube Education, history teaching methodology, digital learning, interactive teaching, media literacy, flipped classroom, reflection, student engagement, historical thinking.

Zamonaviy ta'lim makonida raqamli vositalarning, xususan YouTube platformasining ta'lim jarayonidagi roli tobora ortib bormoqda. Tarix fanini o'qitishda bu platformadan foydalanish — faqat videodarslar tomosha qilish bilan cheklanmay, balki interfaol, tahliliy va ijodiy jarayonlarni qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida ham ko'rib chiqilishi muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning raqamli va media-savodxonligi kuchaytirilganda, video asosida o'qitiladigan darslarda o'quv natijalari sezilarli darajada yaxshilanadi. Masalan, bir meta-tahlilda videolarning o'rni oliy ta'lim darajasida o'rganilgan va qo'shimcha video qo'llanilganda o'rtacha effekt hajmi ($g = 0.80$) bo'lgan, ya'ni an'anaviy o'qitishga nisbatan sezilarli yaxshilanish kuzatilgan. Boshqa bir tahlilda esa YouTube “ta'lim vositasi” sifatida qo'llanganda o'rtacha effekt hajmi 1.24 (juda katta ta'sir) ekanligi aniqlangan. Ushbu raqamlar shuni anglatadiki: video-asosli ta'lim metodlari an'anaviy dars usullariga qaraganda samaraliroq bo'lishi mumkin.

Tarix fanini o'qitishda YouTube platformasidan foydalanish bilan bog'liq metodik tamoyillarni, qoidalarni va tartib-talablarni ilmiy jihatdan chuqurroq ko'rib chiqish lozim. Birinchi navbatda, videodarslarni tanlash mezonlari: tanlangan videolar ilmiy ishonchlilik (manba ko'rsatilgan bo'lishi), mazkur tarixiy mavzu bilan pedagogik jihatdan moslik (o'quvchi yoshiga va bilim darajasiga muvofiq) va vizual sifat (tasvir/ovoz aniqligi) kabi mezonlarga javob berishi zarur. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning media-savodxonligi yuqori bo'lsa, video resurslar orqali o'z mustaqil o'rganishlari 80 % atrofida baholangan. Shunday qilib, video tanlashdan oldin o'qituvchi ushbu mezonlar bo'yicha tekshiruv olib, darsga tayyorlab qo'yishi muhimdir.

Ikkinchidan, foydalanish tartibi — ya'ni video bilan ishlash jarayoni an'anaviy ko'rish → passiv qabul qilish shaklida emas, balki “ko'rib tahlil qilish → muhokama qilish → mustaqil faoliyat” ketma-ketligi asosida tashkil qilinishi tavsiya etiladi. Masalan, o'qituvchi darsdan oldin o'quvchilarga mavzu bo'yicha 5–10 daqiqalik qisqa video tayinlab qo'yadi, dars vaqtida esa guruh-muhokama, tarixiy manbalar bilan solishtirish, “agar boshqacha bo'lganida natija qanday bo'lardi” degan muqobil senariylar ishlab chiqish kabi topshiriqlar beriladi. Bu yondashuv — “teskari sinf” tamoyiliga to'liq mos keladi va o'quvchilarni faol subyektga aylantiradi. Bunday modelni qo'llash dars vaqtini samarali tashkil etishga, o'qituvchining “taqdimot” vazifasidan ko'ra “yo'lko'rsatuvchi” roliga o'tishiga imkon yaratadi.

Uchinchidan, tarix fanida vizual va interfaol elementlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. YouTube-platformasidagi videolarda arxiv hujjatlari, tarixiy xaritalar, 3D-rekonstruksiylar, animatsiyalar va muqobil voqea ssenariylari orqali o'quvchilarga tarixiy jarayonlarni jonli, sezilarliroq idrok etish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki,

bunday vizual-audio resurslar o'quvchilarning tushunish darajasini 30–40 % ga oshirishi mumkin. Masalan, bir ishda o'quvchilar audio-vizual material bilan ishlagach, ular abstrakt faktlarni 20 % ko'p eslab qolganligi aniqlangan. Shu bois, tarix darslarida faqat matnli manbalarga tayanmasdan, vizual videolarni integratsiya qilish zamonaviy metodika talabi hisoblanadi.

To'rtinchidan, baholash va refleksiya bosqichlari alohida e'tiborga loyiq. Video qo'llanilgach, o'quvchilarga quyidagi savollar berilishi mumkin: “Qaysi tarixiy shaxsning qarori sizni qiziqtirdi va nega?”, “Agar o'sha voqea boshqa tarzda rivojlanganida, bugungi kundagi holatimiz qanday bo'lardi?”, “Video material bosqichlari bilan sizning oldingi bilimlaringiz qanday mos keldi, qaysi jihatlar sizga avval noma'lum edi?”. Ushbu refleksiya bosqichi o'quvchilarning metakognitiv (o'z o'rganishlari ustidan qayta fikrlash) ko'nikmalarini rivojlantiradi va ta'lim jarayonining chuqurligini oshiradi. Bundan tashqari, o'qituvchi baholash tizimini bir oz yangilashi mumkin: video asosida tayyorlangan kichik loyihalar, guruh faoliyati, o'z video taqdimoti yoki video ichidagi fakt-variantlar asosida viktorina shaklida testlar. Bu usullar bilan o'quvchilarning 60–70 % gacha faol iştiraki ta'minlanadi — tadqiqotlarda videolar bilan qo'llab-quvvatlangan darsda o'quvchilarning faolligi an'anaviy darsga nisbatan 25–30 % ga yuqori ekanligi qayd etilgan.

Beshinchidan, o'qituvchining raqamli (media) savodxonligi mustahkam bo'lishi shart. YouTube video resurslarini muddatli va maqsadli tanlash, videoni o'quv jarayoniga moslab tahrirlash (masalan, tayinlangan segmentni ajratish, subtitr qo'shish, savollar bilan bog'lab qo'yish) kabi ishlarni bajarish uchun o'qituvchi bir oz qo'shimcha tayyorgarlikni amalga oshirishi zarur. Tadqiqotlarda yuqori raqamli savodxonlik darajasiga ega o'qituvchilarni qo'llaydigan sinflarda video qo'llanilishi bilan o'quv natijalari 15–20 % ga yaxshilanganligi aniqlangan. Buning sababi – video tanlovining mosligi, o'quvchining yoshiga va bilim darajasiga mos strukturasi, hamda o'qituvchining faolligi.

Yana bir muhim metod — “o'quvchi tomonidan kontent yaratish”. Video tomosha qilgandan so'ng o'quvchilarni kichik guruhlarga ajratib, ular o'zlari tanlagan tarixiy voqea yoki shaxs bo'yicha 2–3 daqiqa videoklip tayyorlashga, YouTube'dagi mavjud videodan olingan materialni tahrirlab qo'yishga yoki mavzu bo'yicha mikro-video, animatsiya yoki interfaol sayt yaratishga taklif qilish mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday ijodiy yondashuv o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini 40 % gacha oshirishi mumkin. Shu tarzda o'quvchi pasiv tomoshabinga aylanmay, balki faol yaratishga undaladi.

XXI asr ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalarining keng joriy etilishi o'qitish jarayonining shakl va mazmunini tubdan o'zgartirdi. Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida tarix fanini o'qitish ham zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llashsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Xususan, “YouTube Education” platformasi bugungi ta'lim jarayonida innovatsion ta'lim vositasi sifatida keng imkoniyatlarga ega bo'lib, u nafaqat ma'lumot manbai, balki didaktik vosita, interfaol ta'lim

muhi va mustaqil o'rganish maydoni sifatida qaralmoqda. Tarix fanlarini o'qitishda ushbu platformadan foydalanish o'quvchilarda tarixiy tafakkurni shakllantirish, tarixiy voqealarga tanqidiy yondashuvni kuchaytirish, o'z fikrini asosli bayon etish, hamda axborotni tahlil qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, “YouTube Education” imkoniyatlarini o'quv jarayoniga metodik jihatdan asosli integratsiya qilish oliy ta'lim tizimi uchun strategik ahamiyat kasb etadi.

Raqamli o'qitish vositalarining paydo bo'lishi, ayniqsa videoplatformalarning keng ommalashuvi, an'anaviy ma'ruza usullarini zamonaviylashtirish, talabaning faol ishtirokini ta'minlash va tarixiy jarayonlarni ko'rgazmali tasvirlash imkonini berdi. YouTube platformasi o'zining interaktivligi, audio-vizual tahlil imkoniyatlari, global kontentga kirish qulayligi bilan o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. “YouTube Education” platformasi ayniqsa ta'lim uchun mo'ljallangan videolar, hujjatli filmlar, tarixiy tahliliy chiqishlar, mutaxassislar intervyulari, animatsiyalar va rekonstruksiya turlaridagi materiallarni bir joyda to'plashi bilan alohida ahamiyatga ega. Shu bilan birga, bu platforma o'qituvchining pedagogik mahoratini namoyon etish, o'quv jarayonini audiovizual kontekstda tashkil etish va talabaning o'zlashtirish faoliyatini monitoring qilish imkonini beradi.

Tarix fanini o'qitishda “YouTube Education”dan foydalanishning metodik asosi, avvalo, pedagogik jarayonda multimediaviy o'qitish tamoyillarini qo'llashga tayanadi. Multimediaviy ta'lim nazariyasiga ko'ra, inson axborotni ko'rish va eshitish kanallari orqali birgalikda qabul qilganda o'rganish samaradorligi ortadi. Tarixiy jarayonlar, voqealar, shaxslar, madaniyatlar haqidagi ma'lumotlarni vizual va eshtiladigan shaklda berish talabalarda tarixiy obrazlar, xronologik ketma-ketlik va sabab-oqibat bog'liqliklarini chuqurroq anglash imkonini yaratadi. YouTube platformasidagi tarixiy mavzudagi videolardan foydalanish natijasida talabalar nafaqat voqealarni eslab qoladi, balki ularning mohiyatini tahlil qilish, o'z pozitsiyasini bildirish va tarixiy saboqlarni hozirgi zamon bilan bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Metodik asoslarning yangilanishi shundan iboratki, endilikda o'qituvchi faqat bilim manbai emas, balki o'quv jarayonining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va fasilitatori sifatida maydonga chiqadi. “YouTube Education” bu jarayonda o'qituvchi uchun yordamchi, talaba uchun esa o'z-o'zini o'qitish va mustaqil bilim olish maydoni vazifasini bajaradi. Bunda o'qituvchi videokontentni tanlash, tahlil qilish, uni o'quv dasturiga moslashtirish, hamda o'rganish natijalarini baholash bosqichlarini ilmiy asosda tashkil etadi. Shuningdek, talabalarga tayyor videomateriallarni emas, balki ularni mustaqil tahlil qilish, video orqali berilgan g'oyalarni tanqidiy baholash, tarixiy voqealarning sabab va oqibatlarini izohlash topshiriqlari berilishi zarur. Shu tarzda o'qitish jarayoni reproduktiv emas, balki ijodiy, analitik va interaktiv tus oladi.

YouTube'dan foydalanishning yana bir metodik yangiligi – bu teskari sinf (“flipped

classroom”) modelini qo'llash imkoniyatidir. Mazkur modelda talabalar ma'ruzaviy mavzuni darsdan avval YouTube'dagi videolar orqali mustaqil o'rganib chiqadi, dars vaqtida esa o'qituvchi bilan muhokama, tahlil, manba asosidagi ishlar va bahs-munozaralar olib boriladi. Bu yondashuv talabaning dars jarayonidagi faol ishtirokini ta'minlaydi, o'z fikrini asoslab himoya qilish madaniyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, darsdan keyin video materiallarga qaytish, uni takror ko'rish, o'rganilgan mavzuni mustahkamlash imkoniyati ham mavjud bo'ladi.

YouTube platformasidan samarali foydalanishning metodik sharti — kontentni tanlash mezonlarini to'g'ri belgilashdir. Har qanday video tarixiy manba sifatida baholanishi kerak: u mualliflik pozitsiyasi, manbalar bazasi, tarixiy aniqligi va ideologik neytralligi nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. O'qituvchi talabalarga video tahlilida quyidagi savollar asosida ishlashni o'rgatadi: bu videoda qaysi tarixiy manbalar ishlatilgan? Ularning ishonchliligi qay darajada? Muallif voqealarni qanday talqin qilgan? Videoda qanday tarixiy omillar e'tibordan chetda qolgan? Shu asosda talabalarda manbani tanqidiy tahlil qilish, tarixiy faktlarni farqlash va tarixshunoslik yondashuvlarini solishtirish ko'nikmalari shakllanadi.

Amaliy jihatdan “YouTube Education” platformasining afzalliklari ko'p. Birinchidan, u o'quv jarayonida ko'rgazmalilik tamoyilini kuchaytiradi. Tarixiy voqealarni faqat matn orqali emas, balki videotasvirlar, xaritalar, infografikalar orqali ko'rish talabaning idrokini kengaytiradi. Ikkinchidan, talabalar o'zlariga qulay vaqtda, mustaqil tarzda videolarni ko'rish imkoniga ega bo'ladilar, bu esa individual o'qitish tamoyiliga mos keladi. Uchinchidan, platformaning global ochiqligi turli mamlakatlarning tarixshunoslik yondashuvlarini solishtirishga imkon beradi, bu esa xalqaro tarixiy tafakkurni shakllantirishga yordam beradi. To'rtinchidan, talabalarining o'zlari ham YouTube'da qisqa tarixiy videolar tayyorlash orqali ijodkorlik, mantiqiy tafakkur, tahliliy fikrlash va raqamli savodxonlik kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Shu bilan birga, mazkur platformadan foydalanish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Eng avvalo, YouTube'dagi barcha kontent ham ishonchli emas, ayrim videolarda tarixiy buzilish, subyektiv talqin yoki propagandaviy unsurlar uchraydi. Shuning uchun o'qituvchi sifatida o'qituvchilarning mediamadaniyatini, tanqidiy tahlil ko'nikmalarini va raqamli axborot bilan ishlash savodxonligini oshirish zarur. Bundan tashqari, ayrim talabalar texnik vositalarga ega emasligi yoki internet tezligining pastligi sababli onlayn videolardan to'liq foydalana olmasligi mumkin. Shu sababli oliy ta'lim muassasalari uchun YouTube kontentlarini oflayn yuklab olish, markazlashtirilgan mediaresurs bazasini yaratish, videoarxivlarni ta'lim tarmog'ida saqlash va ulardan LMS tizimi orqali foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish lozim.

Tarix fanini o'qitishda YouTube'dan foydalanishning amaliy ahamiyati shundaki, u talabalarni tarixni faqat “o'tmish” sifatida emas, balki hozirgi voqealar bilan bog'liq ijtimoiy xotira sifatida ko'rishga o'rgatadi. Video lavhalar orqali tarixiy jarayonlarning zamonaviy

kontekstdagi o'rni, ularning saboqlari va dolzarbligi yoritiladi. Masalan, mustaqillik davri tarixi yoki jahon urushlari mavzularida zamonaviy tahliliy videolardan foydalanish talabalarni global muammolar, inson huquqlari, tinchlik madaniyati va milliy g'urur masalalarida faol fikrlashga undaydi. Bu esa “faol fuqarolik pozitsiyasi”ni shakllantirishga, tarixni hozirgi kundagi ijtimoiy jarayonlar bilan uyg'un tahlil qilishga yordam beradi.

Oliy ta'lim tizimi uchun YouTube platformasining yana bir muhim afzalligi — ta'lim sifatini monitoring qilish imkoniyatidir. Platformadagi analitik vositalar (tomosha qilingan vaqt, o'zaro izohlar, “like/dislike” nisbati, sharhlar tahlili) orqali o'qituvchi talabalar faoliyatini kuzatadi, qaysi videolar samaraliroq, qaysilari tushunarsiz bo'lganini aniqlaydi. Bu ma'lumotlar asosida dars uslubi va kontent tanlovini takomillashtirish mumkin. Shu bilan birga, o'qituvchilar o'zlarining shaxsiy YouTube-kanallarini yaratish orqali mualliflik ma'ruzalarini, mini-lektsiyalarini, tahliliy chiqishlarini joylashtirishi, shu orqali o'zining ilmiy-pedagogik imidjini mustahkamlashi mumkin.

Shunday qilib, “YouTube Education” platformasidan foydalanishning yangicha metodik asoslari tarixni o'qitishda multimediasiy, interfaol, konstruktivistik va talaba markazli yondashuvlarga tayangan holda shakllanadi. Bu metodika o'qituvchini ma'lumot yetkazuvchidan ko'ra, o'quv jarayonini boshqaruvchi va yo'naltiruvchi rolga o'tkazadi, talabani esa faol ishtirokchi, tahlilchi va yaratuvchiga aylantiradi. Amaliy natija sifatida esa tarix fanlarini o'qitish jarayoni vizual, tahliliy, ijodiy va kommunikativ jihatdan boyiydi, talabalar tarixiy tafakkur, manba tahlili, mantiqiy mushohada, tarixiy xulosa chiqarish va o'z fikrini asoslab himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Shu bilan bir qatorda, “YouTube Education” platformasining ta'lim jarayoniga joriy etilishi oliy ta'lim muassasalari oldiga yangi mas'uliyatlarni ham qo'yadi. Bular — pedagog kadrlarning raqamli savodxonligini oshirish, metodik qo'llanmalar ishlab chiqish, ta'lim dasturlarini video-integratsiyaga moslashtirish, videokontentni baholash mezonlarini belgilash, hamda ilmiy tahlil asosida samaradorlikni o'lchash tizimini yaratishdir. Shuningdek, talabalarining o'zlari tomonidan tayyorlangan tarixiy videolarni baholash mezonlari ishlab chiqilishi zarur: tarixiy aniqlik, tahlil darajasi, manba asoslanganlik, ijodiy yondashuv va taqdimot sifati kabilar shular jumlasidandir.

“YouTube Education” platformasidan foydalanish OTM talabalari uchun nafaqat yangi o'quv vositasi, balki butun o'quv jarayoniga yangi yondashuv olib kiruvchi didaktik yangilikdir. Avvalo, bu platforma ta'limni talaba markaziga yo'naltiradi, ya'ni bilimni o'qituvchi emas, balki talaba faol o'zlashtiradigan tizimni shakllantiradi. An'anaviy darslarda talaba ko'proq tinglovchi rolida bo'lsa, “YouTube Education” orqali u faol o'rganuvchi, izlovchi, tahlilchi va yaratuvchiga aylanadi. Bu esa ta'lim jarayonini biryoqlama ma'lumot uzatishdan interaktiv va mustaqil o'rganish jarayoniga aylantiradi.

Talabalar uchun bu yondashuvning eng muhim yengilligi — vaqt va joy chegarasining yo'qligidir. O'qituvchi joylashtirgan yoki tavsiya etgan YouTube videolari istalgan vaqtda,

istalgan joyda, hatto mobil telefon orqali ham ko'rish mumkin. Bu esa darsga qatnasha olmagan, yoki biror mavzuni to'liq tushunmagan talabaga mustaqil tarzda video orqali qayta o'rganish imkonini beradi. Shu tariqa, “YouTube Education” talabaning o'qish jarayonini individuallashtiradi, ya'ni har kim o'z o'rganish sur'atiga mos tarzda bilim oladi. Bu ayniqsa tarix fanlarida muhim, chunki tarixiy jarayonlar ketma-ketligi, sabab-oqibat bog'liqliklari, tushunchalar tizimini o'zlashtirishda har bir talabaning o'rganish tezligi farq qiladi.

Bundan tashqari, “YouTube Education” talabalarga ko'rgazmali, jonli va emotsional o'rganish muhitini yaratadi. Tarixni faqat matn orqali o'rganish ko'p hollarda quruq va qiyin bo'lib tuyuladi, ammo videomateriallar orqali o'sha davr voqealarining haqiqiy manzarasini ko'rish, tarixiy shaxslarning nutqlarini tinglash, hujjatli kadrlarni tomosha qilish talabada “isbotlangan” tarixiy idrokni shakllantiradi. Masalan, Ikkinchi jahon urushi, mustaqillik harakatlari yoki sivilizatsiyalar rivoji kabi mavzularni videotasvirlar orqali o'rganish talabalarda kuchli hissiy va mantiqiy ta'sir uyg'otadi, bu esa o'rganilgan ma'lumotni uzoq vaqt esda saqlashga yordam beradi.

“YouTube Education” platformasi, shuningdek, talabalar uchun axborot manbalarini tanqidiy tahlil qilish madaniyatini rivojlantiradi. Internetdagi har bir video ishonchli tarixiy manba emasligini o'rganish orqali talabalar manba tanlash, faktlarni tekshirish, bir nechta manbalarni solishtirish kabi ilmiy tahliliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Bu ularni nafaqat darsdagi faol o'quvchi, balki mustaqil tadqiqotchi sifatida ham shakllantiradi. Shu bilan birga, YouTube orqali turli mamlakatlarning tarixiy talqinlarini ko'rish, global tarixiy qarashlarni tahlil qilish imkoniyati ochiladi. Bu esa talabada xalqaro tarixiy tafakkur, madaniyatlararo tushunish va tolerantlikni kuchaytiradi.

Platformadan foydalanishning yana bir qulayligi — o'zaro muloqotni kuchaytirishi. Talabalar YouTube videolari ostida izohlar yozishi, o'z fikrini bildirishlari, muhokamalarda ishtirok etishlari, o'qituvchi va guruhdoshlari bilan onlayn tarzda fikr almashishlari mumkin. Bu esa auditoriyadagi muloqotni virtual muhitda davom ettirish, bilim almashinuvi madaniyatini shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, tarixiy mavzular bo'yicha fikr bildirish, dalillar keltirish, bahsda qatnashish, tarixiy voqealarga o'z munosabatini bildirish ko'nikmasi rivojlanadi.

Talabalarga beradigan yana bir yengillik — “flipped classroom” yoki “teskari sinf” modeli orqali o'qitish samaradorligining ortishidir. Darsdan oldin talabalar YouTube videolarni ko'rib chiqib, mavzu bo'yicha dastlabki bilimni hosil qiladilar. Dars jarayonida esa bu bilimlar asosida tahliliy mashg'ulotlar, tarixiy hujjatlarni o'rganish, muammoli savollarni hal etish, guruhli munozaralar tashkil etiladi. Natijada, dars vaqtining katta qismi yangi ma'lumot berishga emas, balki uni tahlil qilishga, fikr almashishga va amaliy qo'llashga sarflanadi. Bu usul talabalarning tarixiy tafakkurini chuqurlashtiradi, ularni mustaqil fikrlash va baholashga o'rgatadi.

Shuningdek, YouTube'dan foydalanish OTM talabalari uchun raqamli kompetensiyalarni

rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda har bir bitiruvchi tarixchi yoki pedagog nafaqat tarixiy bilimga, balki axborot bilan ishlash, video tahlil qilish, raqamli vositalardan samarali foydalanish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi zarur. Talabalarning o'zlari tomonidan qisqa tarixiy videolar yaratish, ularni tahlil asosida tayyorlash, manbalarni izlab topish, subtitrlar qo'shish, tarixiy faktlarni to'g'ri joylashtirish — bularning barchasi zamonaviy “digital historian” kompetensiyasini shakllantiradi.

YouTube platformasi talabalarga psixologik yengillik ham yaratadi. An'anaviy auditoriya darslarida ba'zi talabalar faol qatnashishga uyaladi yoki fikr bildirishdan tortinadi. Video asosida o'qitish esa ularga o'z fikrini yozma tarzda, izohlar orqali bildirish, mustaqil ravishda tahlil yozish imkonini beradi. Bu usul ijtimoiy va kommunikativ to'siqlarni kamaytiradi, talabani ishonchli, faol va ijodkor shaxs sifatida rivojlantiradi.

“YouTube Education” talabalarga resurslar xilma-xilligidan foydalanish imkonini ham beradi. Bir mavzu yuzasidan turli universitetlar, tarixchilar yoki ilmiy markazlarning tahliliy chiqishlarini ko'rish orqali talaba bir mavzuga bir nechta nuqtayi nazardan yondasha oladi. Masalan, “Fransuz inqilobi saboqlari” mavzusida turli tarixchilar talqinini solishtirish, ularning dalillarini tahlil qilish, o'z pozitsiyasini bildirish — bu chuqur tarixiy tafakkur shakllanishining eng samarali usullaridan biridir.

Shuningdek, platformadan foydalanish talabalarning motivatsiyasini oshiradi. Yoshlar YouTube muhitiga yaqin, ular bu platformani kundalik hayotda faol ishlatishadi. Agar shu tanish muhitda o'qitish tashkil etilsa, talaba o'zini “o'rganishdan zavq olayotgan” his qiladi. Bu, o'z navbatida, o'qish samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Video materiallarning dinamikligi, ovoz, musiqiy fon, tasvirlarning jonliligi o'qish jarayonini monotonlikdan xalos etadi.

Yana bir muhim jihat — YouTube orqali talabalarning mustaqil izlanish faoliyati kuchayadi. O'qituvchi faqat videoni tomosha qilishni emas, balki shu video asosida qo'shimcha manbalarni topish, tarixiy faktlarni solishtirish, yangi ma'lumotlarni izlash, hamda o'z versiyasini ishlab chiqish topshiriqlarini berishi mumkin. Bu esa talabani “tayyor bilim oluvchi” emas, balki “bilim yaratuvchi” darajasiga olib chiqadi.

Natijada, “YouTube Education” platformasidan foydalanish OTM talabalari uchun bir vaqtning o'zida yangilik, yengillik va imkoniyat sifatida namoyon bo'ladi. U ta'limni demokratlashtiradi — ya'ni barcha talabalar uchun teng imkoniyat yaratadi; ta'limni shaxsiylashtiradi — har bir talaba o'z o'rganish uslubiga moslashadi; ta'limni amaliyotga yaqinlashtiradi — o'rganilgan tarixiy ma'lumotlar real videolavhalar, intervyular, hujjatlar asosida mustahkamlanadi; va nihoyat, ta'limni global axborot makoni bilan integratsiya qiladi — talaba dunyo tarixini xalqaro miqyosda idrok etadi.

Shu asosda aytish mumkinki, “YouTube Education” platformasining o'quv jarayoniga kiritilishi OTM talabalariga uch yo'nalishda yordam beradi:

1. Didaktik yordam – o'rganishni osonlashtiradi, qiziqarli qiladi, mavzuni chuqurroq

tushunishga imkon yaratadi;

2. Metodik yordam – mustaqil o'rganish, tahlil qilish, manba bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi;

3. Psixologik yordam – o'qishga bo'lgan ishonch, motivatsiya va ijodiy faollikni oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, “YouTube Education” platformasidan foydalanish OTM talabalarining ta'lim olishini zamonaviy, qulay, interaktiv va ijodiy shaklga keltiradi. Ular tarixni nafaqat o'tmish voqealar majmuasi sifatida, balki bugungi hayot bilan bog'liq, o'zgaruvchan, tahlilni talab etuvchi fan sifatida anglay boshlaydilar. Shu tariqa, bu platforma talabalarda tarixiy tafakkur, axborot madaniyati, tanqidiy fikrlash va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishda beqiyos imkoniyat yaratadi hamda oliy ta'limda ta'lim sifati va samaradorligini yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yo'ldoshev J.G'., Hasanov S. Tarixni o'qitish metodikasi. – T.: O'qituvchi, 2002. – 168 b.
2. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: TDPU nashriyoti, 2018. – 215 b.
3. Mavlonova R.A., Usmonboyeva M.H. Pedagogika. – T.: Ilm Ziya, 2020. – 342 b.
4. Qodirova G.A. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan ta'lim jarayonida foydalanish metodikasi. – T.: Iqtisodiyot, 2019. – 188 b.
5. Alimov H., To'xtayev M. Innovatsion pedagogika. – T.: Noshir, 2016. – 230 b.
6. Karimova S.A. Multimedia texnologiyalari asosida dars o'tish metodlari. – Samarqand: SamDU, 2021. – 156 b.
7. Mukhitdinova N. Raqamli pedagogika: nazariya va amaliyot. – T.: Fan va texnologiya, 2022. – 200 b.
8. Mayer R.E. Multimedia Learning. – New York: Cambridge University Press, 2021. – 367 p.
9. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. – On the Horizon, Vol. 9, No. 5, 2001. – P. 1–6.
10. Bates T. Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning. – Vancouver: BCcampus, 2019. – 473 p.
11. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. – Cambridge: Polity Press, 2017. – 310 p.
12. Laurillard D. Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology. – New York: Routledge, 2012. – 281 p.
13. YouTube for Education. Official Google for Education Resource Guide. – California: Google Inc., 2023. – 54 p. <https://edu.youtube.com/>.